biblioteca școlarului

NICOLAE LABIȘ

MOARTEA CĂPRIOAREI

Litera INTERNAȚIONAL

biblioteca școlarului

NICOLAE LABIȘ

MOARTEA CĂPRIOAREI

Litera
INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

TABEL CRONOLOGIC

1935 2 decembrie *Se naşte Nicolae Labiş, în Poiana Mărului, comuna Mălini, raionul Fălticeni, judeţul Suceava. Mama poetului, Ana-Profira, de loc din Topoliţa, sat vecin cu Humuleştii, este învăţătoare. Bunica acesteia, Zamfira Blendea, era rudă cu Ştefan sin Petrea Ciubotariul, tatăl lui Ion Creangă. De menţionat că tatăl Anei-Profira, ţăran din talpă, s-a stins în luptele de la Mărăşeşti. Surorile mamei lui Nicolae Labiş de asemenea au funcţionat învăţătoare. Tatăl său, Eugen Labiş, fiu de brigadier silvic, este absolvent al Şcolii Normale din Iaşi. Din 1931 este învăţător întreaga viaţă. A luat parte la cel de-al doilea război mondial. Familia Labiş mai are două fete: Margareta şi Dorina.*

1935—1942 La vârsta de cinci ani Nicolae Labiş învaţă să citească de la elevii mamei sale. Între primele lecturi e considerată Capra cu trei iezi *de Ion Creangă. Tatăl său, Eugen Labiş, va remarca: „Până la 7 ani citeşte multe cărţi". Totodată începe să deseneze, relevând nu numai o pasiune evidentă, dar şi o vocaţie.*

1942—1951 Se înscrie la Liceul „N. Gane" din Fălticeni. Rezultatele învăţăturii sunt bune. Obţine medii finale peste 9,00. Ţine un jurnal, Antologie şi informaţii literare *(gânduri, conspecte, rezumate) fapt ce vorbeşte de „un orizont şi un ritm de lectură impresionante" (Antoaneta Tănăsescu). Ion Creangă (evocat în* Străbunul meu, *poem din 1947) şi Mihail Sadoveanu devin pentru autor scriitori preferaţi, de unde „urmăreşte" amintirea sau prezenţa lor în Fălticeni. Manifestă o deosebită pasiune pentru limba română, fiind apreciat cu „excelent". Despre aceasta vorbesc şi compunerile sale care îi impresionează nu numai pe colegi, dar şi pe profesori. Participă activ la organizarea de conferinţe şi şezători literare. La 13 ani joacă în* Femeia îndărătnică *de W. Shakespeare pe o scenă improvizată din satul natal. Este frământat de noi „încercări literare" şi de „dorinţa de a „ieşi în public", vorba biografilor săi. „Caietele de teme" ale autorului „păstrează, pe ultimele file, nu-*

meroase poeme". În 1949 trimite Slove de ziar *la* Scânteia Tineretului. *La* Poşta redacţiei *se remarcă printre altele că tânărul corespondent are „mult simţ artistic". În luna noiembrie a aceluiaşi an începe să scrie nuvela* Cărări spre victorie. *Caietul cu proza respectivă va fi descoperit abia peste 30 de ani. În 1950, la vârsta de 15 ani, expediază la revista* Viaţa românească *poezia* Muntele cântă, *prezentă în caietul intitulat* Cântecul unui adolescent. *Publicaţia dată confirmă primirea manuscrisului, notând în răspunsul semnat de Cristian Sârbu, Mihu Dragomir şi Eugen Jebeleanu că „numai din aceste versuri nu ne-am putut forma o părere asupra posibilităţilor dumitale" şi cerând poetului „precizări biografice suplimentare". Poezia* Muntele cântă *va vedea deci lumina tiparului abia în 1972 şi anume în* Moartea unui poet.

1950 Noiembrie *Se desfăşoară Consfătuirea tinerilor scriitori moldoveni. Nicolae Labiş este cel mai tânăr dintre participanţii forului. Viitorul creator „uimeşte pe cei de faţă prin cultura vastă, solidă şi se impune tuturor prin severă stăpânire de sine" şi nu numai ca o „minune locală". Elocventă este şi lectura poeziei* Fii dârz şi luptă, Nicolae! Iaşul nou *o va publica peste o lună de la această dată, unde va semna Nicolae Labiş sau Niculai Mălin. După cum îşi aminteşte Lucian Raicu, prezent la festivitatea finală, Labiş, nefiind impresionat de succesul obţinut, „părăsise scena triumfător şi glacial". Însuşi autorul, relatând acel episod, păstrează aceeaşi detaşare într-o scrisoare din luna decembrie 1950: „Acum vreo două săptămâni am fost trimis la Iaşi, la o consfătuire a scriitorilor din Moldova. Am mâncat la una din cele mai bune cantine din Iaşi, am dormit la un hotel destul de bun şi am stat vreo patru zile. În timpul acesta am fost la Teatrul Naţional, pe gratis, împreună cu ceilalţi scriitori. Ce să-ţi spun, sala e minunată, una din cele mai frumoase din Balcani. Tavanul şi cortina pictate feeric. Aur mult pe sus, o lumină plăcută şi caldă, iar băncile pluşate cu pluş roşu. Loja şi galeria tot atât de frumoase… Conferinţa s-a ţinut în sala Bibliotecii Centrale. N-are nici un geam ca să pătrundă soarele, ci doar tavanul uriaş e din sticlă mată, vopsită şi desenată cu negru. Seara nu se aprind becuri care să-ţi strice ochii, ci lumina intră pe crăpături, albă şi curată ca ziua. Am văzut teiul lui Eminescu, legat cu fier ca să nu se rupă. […] Am uitat să-ţi spun: din Iaşi m-am întors plin de cărţi". Observaţia Antoanetei Tănăsescu este elocventă în acest sens: „Atent în primul rând la detaliul pur cultural al lumii în care pătrunde, Labiş pare a-şi estompa cu lucidă obstinaţie prezenţa,*

complăcându-se a fi observator şi nu protagonist într-o arenă cu legi de inefabilă inflexibilitate cum este arena literară". Tot de pe atunci, din acea epocă, datează probabil şi versificarea traducerii literare aparţinându-i profesorului Litvinenko după Căluţul cocoşat *de scriitorul de expresie rusă P. P. Erşov.*

1951 Mai *Succesele autorului continuă. La Bucureşti are loc Concursul de limba şi literatura română. Nicolae Labiş, elevul de la Fălticeni, obţine premiul I la limba română. El ia fără „nici cea mai mică urmă de emoţie vizibilă" cuvântul în numele concurenţilor la festivitatea finală, de închidere. Nu ratează şansa, ajuns în capitală, de a trece pe la redacţia* Vieţii româneşti, *unde se bucură de o întâmpinare plină de afecţiune. Iată şi un portret sui-generis Labiş 1951, în viziunea scriitorului şi exegetului Mihai Gafiţa: „Negricios, îndesat — copil de munte — îmbrăcat cu un cojocel din piele de oaie, alb cu benzi roşcate, mai late în faţă, la încheietoare şi în dreptul cingătorii, mai înguste la tivuri. E haina îngrijită a muntenilor mălinari şi din jur, pe timp de toamnă şi de iarnă. […] Labiş arăta ca un om de la munte, un pădurean, nu un cioban. Purta şi căciulă, avea şi taşcă. Nu traistă, ci taşcă, adică un fel de tolbă sau geantă cu baieră, fără să imite mediocrul lucru de târg, dar nefiind nici de sat — e lucrată în sat, iar purtătorul ei reprezintă un strat de oameni care nu mai sunt ţărani, fără a fi nici dezrădăcinaţi. Un fel de lume aleasă a satului — vornicii vechi, pădurarii mai noi, aşa se purtau; aşa umblau haiducii, oierii, oamenii cu interese şi îndeletniciri deosebite de cele ale culturii pământului. Labiş era îmbrăcat în armonie cu ce era el, cu ce-i erau tatăl şi mama: lume dintr-un strat de cinste — puţin numeros — al unui sat moldovenesc de munte. […] Era un copil atunci, fără îndoială. Nu avea şaisprezece ani. Însă era ager, fără panica şi nesiguranţa copilului de ţară picat la oraş, dimpotrivă, ştiind bine ce e cu el şi cu rostul lui".*

1951 Iunie *Epoca debutului bucureştean. Publică* Gazeta de stradă *în* Viaţa românească, *nr. 6.*

1952 Ianuarie *Se transferă la Liceul „M. Sadoveanu" din Iaşi. Este conducător al cenaclului literar din şcoală. N. Labiş aici îl cunoaşte pe poetul şi publicistul „de autentică fineţe intelectuală", care este George Mărgărit. Prietenia acestuia îl va însoţi întreaga viaţă. Este preocupat de alte „prelucrări", de astă dată din Lenau (având drept punct de pornire varianta literară a lui Ştefan Siklody). Două tălmăciri dintre acestea vor apărea în* Iaşul nou. *Vara el întrerupe*

învăţătura. Va urma liceul la fără frecvenţă din 1953. În luna august 1954 va susţine examenul de maturitate la Fălticeni, obţinând la limba română nota maximă.

1952 15 septembrie *În urma examenului de admitere N. Labiş intră la Şcoala de literatură „M. Eminescu" din capitală. Iată o schiţă de portret de atunci surprinzătoare aparţinând criticului literar D. Micu: „Văd un băiat de 16 ani, foarte bine legat, mai mult scund, cu o frunte limpede încadrată din toate părţile de un păr hirsut, neobişnuit de mobil, dar de o mobilitate particulară, stăpânită de o distincţie nativă, un băiat care zâmbeşte tot timpul, cu întreaga înfăţişare, îndeosebi cu ochii, şi cu surâsul căruia ingenuitatea se contopeşte suav cu o şiretenie ironică". Autorul face parte din a treia generaţie sau serie de „elevi" ai Şcolii. Studiază alături de Ion Gheorghe şi Radu Cosaşu, de Mihai Negulescu şi de Gheorghe Tomozei, de Florin Mugur şi de Lucian Raicu, de Doina Sălăjan etc. Cursurile sunt deschise de directorul Şcolii Petre Iosif. De menţionat că la festivitate participă scriitorul Mihail Sadoveanu. Ca invitat de onoare, el le va spune tinerilor învăţăcei: „Dacă dintre Domniile voastre va ieşi doi sau trei scriitori, atunci va fi bine". Lucian Raicu, distins critic literar, va evoca astfel atmosfera acelui început de an după 25 de ani de viaţă: „Când citea Labiş o poezie, el închidea ochii şi asculta într-un fel de somnolenţă încântată, desigur cu totul neatent la firul logic, la „compoziţia" probabil naivă, total dezinteresat de calitatea fiecărui vers în parte, dar în stare să cuprindă, poate tocmai de aceea, amplitudinea, tonalitatea, muzica întregului, iar acestea nu lăsau nici o îndoială. Labiş — eşti aici? a răsunat deodată glasul lui Sadoveanu la festivitatea deschiderii cursurilor şcolii, şi, la răspunsul afirmativ al cuiva din rândul 12—13, uriaşul a confirmat din cap, semn că totul e în regulă, adunarea, astfel plicticoasă, se poate considera legal constituită. Poetul era aici şi totul căpăta un înţeles. Simţeai că de la Sadoveanu la Labiş, între fotoliul său şi sală, se stabilea un acord, peste capul celorlalţi, care se simţeau în acea clipă — istorică — puţin jicniţi, destul de mult ca nişte intruşi, dar foarte emoţionaţi". N. Labiş învaţă la clasa de măiestrie a Veronicăi Porumbacu. Evident toţi ştiau că el este poet. Printre profesorii Şcolii: Mihai Gafiţa (seminarul de creaţie), Eusebiu Camilar, Mihai Beniuc, Nina Cassian, Mihu Dragomir (catedra de măiestrie artistică), Tudor Vianu (prelegeri de literatură universală), D. Micu, Ion Oană. N. Labiş este redactor la sectorul de poezie din redacţia* Anilor de ucenicie,

revista Şcolii. De atunci datează caietul Minimale*, care cuprinde lecturi considerate absolut obligatorii pentru un tânăr creator: Rilke, Arghezi,* Valéry*, Ion Barbu, Descartes, Hegel, Heraclit, Kant, Horaţiu, Proust, Keats, Lukács… Lectura şi biblioteca , devenite din copilărie un mit pentru el, reprezintă un moment dominant în universul său spiritual adolescentin.*

1953 2 ianuarie *Iată ce desprindem dintr-o scrisoare adresată către părinţi referitor la trăirile autorului din această epocă: „Am petrecut Anul Nou într-o atmosferă spumoasă de petrecere, de euforie. La noi la şcoală au venit scriitori şi studenţii din anii trecuţi, aproape toţi prietenii mei mai buni, am benchetuit şi-am dansat — am petrecut în cele mai bizare chipuri. Totuşi mi-era tare dor de casă, îmi închipuiam jocul cel mare cu caprele săltând măiestrit în ritmul tobei, cu strigătele răguşite şi vulgare, cu cântecele triviale ţărăneşti ale mascaţilor, cu beteala şi hurmuzul, cu oglinzile împăraţilor, cu inimile îmbătate slobozind chiote roşii. Mi se pare că noaptea, târziu, am ieşit din larma petrecerii cu cineva. În Bucureşti nu era zăpadă, parcă nu era iarnă. Cu toate acestea, în lărmuirea strunelor şi alămurilor îndepărtate mi se părea că auzim nelămurit şi vag cum umblă cu colinda şi uratul copiii din Văleni de Anul Nou. Era liniştea relativă a oraşului, pe jos putrezeau frunzele nevăzute şi ude ale nopţii, şi noi parcă simţeam aproape pe oamenii de departe: oricum, chiar dacă astăzi răutatea dospeşte în toate ungherele pământului, chiar dacă trufia necinstită încearcă fiecare suflet, la noi oamenii sunt oleacă mai simpli şi mai buni. La noi, Gheorghe Panţâru când se îmbată, uită de toate, crede că viaţa e frumoasă, i se pare că-i fericit şi vrea să-l sărute pe tata pe obraz. Şi atunci beţivii îşi dau săruturi, dar sunt perfide; aici un ochi, îmbătat de arome şi forme, caută şi mai iscoditor decât unul treaz mijloace de parvenire, ocazii de linguşire, ori cuvinte subtile cu care se trădează altul, ca să poată da la cap. Eu trec printre această lume, cu zâmbetul meu dureros, păstrat de când eram copil, de acasă. Eu trec printre această lume, rânjesc cu colţii mei câineşti care mi-s mai lungi decât la alţii, şi lumea nu vede că rânjesc şi lumea crede că râd. Ai, ce-am să-mi mai împlânt eu odată colţii în ăştia! E păcat că oamenii buni — oameni buni sunt numai înţelepţii şi nebunii — e păcat că oamenii buni sunt mai rari decât florile negre. Că oamenii simpli, care au fost buni de voce, s-au înrăit şi vorbesc despre răutate: E dreptul meu! Şi înghit răutatea distribuită egal fiecăruia, cum distribuia odată tata — zahărul şi bum-*

bacul raţionalizat. Totuşi e mai bine la Văleni decât în alte părţi. Acolo se mai ţin, cât-de-cât, obiceiurile vechi, iar cele care vin sunt proaspete şi sincere. Nu pot vorbi de asta în absolut, dar în mare parte aşa-i. Aici însă cele noi mor ca nişte copii înainte de facere. Totul e plin de cadavrele fragede şi firave ale noului, peste care se îngroaşă, ca un abur puternic, prezentul. În această pâclă se mai prelinge rareori câte o umbră de floare şi de aceea te agăţi atunci cu deznădejde de ea. Şi e groaznic să bănui că într-o zi viermii vor roade şi floarea la care ţii… Primul An Nou petrecut în alte părţi, înseamnă că am intrat definitiv, întâia oară, într-o viaţă străină. Oricum, tot Nicolae mi se mai spune, să nu uit că în Poiana Mărului am supt din gurguiul pământului, că acolo am aruncat din arcul de carpen cea dintâi săgeată a nădejdii către tăria albastră, că săgeata s-a dus peste casă, mai sus decât cireşul cel amar, şi nu s-a mai văzut dacă a căzut sau nu. În boţuri de mămăligă putrezită, risipiţi peste pietricele, în spatele casei bătrâne, albesc toţi dinţii mei de copil, râd şi plâng şi acum între pietricelele negre pe care le aruncam odinioară de sub streaşină până la geamurile sparte ale viitorului. Acolo, în ograda din spate, lângă un foc pe care clocotea un cazan, am tăiat odată cu bomfaierul picioarele berzii ce se învârtea primăvara deasupra casei, pe care a împuşcat-o tata într-o toamnă ploioasă, curmându-i zborul avântat spre sud. Ţin minte că-mi părea rău, că-mi era milă de visul meu omorât, mânuiam îndărătnic lama de oţel ca să-mi fac fluier din piciorul cocostârcului. Până la urmă fluier nu mi-am putut face, a rămas piciorul stricat degeaba… […] De aceea în noaptea de Anul Nou, când sub tălpi în grădină îmi putrezeau frunzele ude de umbră, când departe o lume de prieteni străini, o lume străină în care mă învârt, clincopea din pocale şi dănţuia pe firul strunelor, eu eram scârbit de-o supărare ascunsă. Cineva, lângă mine, mă întreba în chip absent ceva, şi probabil că înţelegea de ce rânjesc cu dinţii albi în noapte, de ce ochii albi cu întuneric negru în mijloc caută într-o parte. Prin inima mea curgea fluviul galben şi fluviul roşu şi pe creasta valului treceau corăbii din lemn albastru, şi cineva, lângă mine, cu degetele arse, le număra. Atunci când amintirea mea-i bogată cu atâtea toate câte-au fost, când port în mine atâtea daruri dragi, ce mai preţuieşte un dans şi un cântec? Este puţin ceea ce-mi dă viaţa, de aceea cu mândrie codreană am să caut să dau eu însumi vieţii ceva. Dacă ghemul fatal, cântat de strămoşi, va ţine îndeajuns, voi da eu vieţii ceva, paharul ei! […] V-am scris

o scrisoare lungă şi neobişnuită. Cu alte cuvinte, am vrut să spun că-s sănătos şi că mi-i dor de casă".

1953 Februarie *N. Labiş este pus în discuţia colectivului pentru „abateri de la morala şi disciplina Şcolii". O mărturie privind cazul dat ne oferă Al. Hoajă, profesor în acel timp de filosofie: „Motivul cel mai frecvent al şedinţelor de analiză îl constituiau abaterile de la disciplina şcolii, de la programul de internat destul de sever dealtfel, cu care atât Labiş, cât şi alţi studenţi nu se puteau acomoda. Dar motivul discutării lui Labiş se datora şi altor pricini şi anume lecturii unor cărţi socotite pe atunci primejdioase pentru tinerii scriitori. Labiş — ca şi alţi studenţi ai şcolii de literatură — citea cu nesaţ pe Blaga, Barbu, Bacovia, din Mallarmé, Rimbaud, Baudelaire, Valéry etc. Labiş căuta prin anticariate şi biblioteci şi venea de fiecare dată cu o tolbă doldora de cărţi, pe care apoi le sorbea cu setea-i de lectură ce-i era caracteristică. […] Labiş a recunoscut, în parte, lipsurile de la disciplina şcolii, dar nu a fost de acord cu imputaţia ce i s-a făcut în legătură cu lectura poeziilor decadente şi nici că ar avea prietenii compromiţătoare. Era agitat şi nervos, vădind o stare sufletească deosebită. A recunoscut că s-a simţit în şcoală încolţit şi urmărit şi ca atare a răspuns la toate acestea printr-o atitudine contrară, de frondă. […] Îmi amintesc că în urma acelei şedinţe, Labiş a fost sancţionat pentru abatere de la disciplină cu consemnarea în şcoală pe o perioadă de două săptămâni şi nebeneficierea pe această perioadă de spectacolele de teatru sau concerte la care studenţii mergeau cu şcoala".*

1953 August *În* Iaşul nou *apare sub semnătura Nicolae Mălin, poemul* Cuvânt tovarăşului Vladimir Maiakovski*: „Nu te imit rupând la vers ca alţii" ori „Mi-i drag Esenin, ce să-i faci, şi Blok/Da' mă tot bate gândul că de-ai şti-o/Aceasta nu te-ar supăra deloc". În manuscrise se află şi tălmăcirea unui catren din François Villon. Labiş citeşte enorm şi cheltuieşte toţi banii pe cărţi. O mare descoperire pentru el se dovedeşte ediţia Eminescu de Perpessicius „pe care o cercetează, împreună cu câţiva colegi prieteni, sub puterea unei fervori intelectuale ieşite din comun" (Antoaneta Tănăsescu).*

1953 1 septembrie *Din această vreme datează o scrisoare de dragoste (neexpediată…), dar interesantă şi intrigantă în primul rând anume prin modul său matur în care tânărul autor „îşi observă şi mărturiseşte „îndepărtarea" eului liric de cel biografic". Iată şi rândurile ei impresionante şi pline de adevărul filosofic, al inimii şi al conştiinţei de sine a poetului: „Dragă Lucica, pentru că pe oameni*

îi interesează orice se petrece cu dânşii, află că te iubesc neîngăduit de mult. Nu te speria, ţi-am substituit toate gândurile şi de aceea nu cer reciprocitate. Scrisoarea aceasta ţi-o pot scrie într-o clipă de totală îndepărtare de mine. Este, dacă vrei, o farsă pe care cel care judecă o joacă celui îndrăgostit. El este romantic şi, asemeni lui Faust din Lenau, se mulţumeşte cu imaginile. Se spune că cei mai mari satirici erau foarte duioşi. Sunt duios şi eu cu obiectul hazului meu, Nicolae Labiş. De aceea nu te purta prea milos cu el. Poate să-l jignească. Nu-l lăuda prea mult, din politeţă. Poate să-l supere. Dar întâlneşte-l din când în când. Poate în clipele lui de mare tulburare îţi va citi sumedenie din versurile lui scrise pentru tine. Să nu te temi că am să râd de situaţia aceasta ridicolă. Când se află el în hainele noastre, şi aceasta se întâmplă întotdeauna de-o vreme încoace — eu nu mai exist. Veţi fi deci singuri. Nu te speria, ţi-am substituit toate gândurile şi vezi, de aceea, nu cer reciprocitate. Pentru că pe oameni îi interesează orice se petrece în legătură cu ei, află că te iubesc neîngăduit de mult. Nicolae Labiş. P. S. Scrisoarea aceasta o trimit eu, cel care judec, rupând o foarte lungă scrisoare de-a lui. Ameninţând cu degetul, îţi spun la revedere, căci se pare că eu am să dorm un somn cam lung".

1951—1954 Publicaţiile literare şi culturale din această perioadă găzduiesc „o extrem de întinsă producţie lirică" labişiană. Dar ea va rămâne doar acolo, întrucât nici Primele iubiri, *nici* Lupta cu inerţia, *şi nici una dintre ediţiile apărute între 1958 şi 1985 nu o vor reţine, după cum remarcă Antoaneta Tănăsescu, deoarece „sunt poezii urmând, confirmând tematica şi retorica lirică a deceniului şase, dar care, citite astăzi, fac totuşi notă aparte". Ion Bălu menţionează în monografia sa că versul în discuţie „sună altfel, vocea lui este mai catifelată, mai suavă, privirea senină, sufletul candid", iar „Semnele poetului înzestrat nativ sunt vizibile în crispările antiromantice, îndreptate împotriva sentimentalismului enunţiativ, în efortul de a scoate expresia artistică de sub înrâurirea jurnalismului prozaic".*

1954 În primăvara acestui an este pus în discuţia organizaţiei U. T. M. Cu 1 vot contra, se decide excluderea lui din organizaţie. Organele superioare însă nu confirmă sancţiunea. Autorul face dese vizite la Mihail Sadoveanu.

1954 Iunie *Recită la banchetul de absolvire poemul* Vârsta de bronz, *publicat abia în 1962. Este angajat în redacţia* Contemporanului, *după aceea a* Gazetei literare. *Prezintă interes mai cu seamă un portret-evocare din acele timpuri aparţinând penei lui Mihail Petro-*

veanu: „Pe Nicolae Labiş l-am „uitat“ o vreme (aş zice: provizoriu), căci în momentul în care l-am reîntâlnit în redacţia Gazetei literare*, unde, după absolvirea şcolii, fusese angajat, n-a fost nevoie să modific nici una din trăsăturile acelui chip sedimentat în mine şi reînsufleţit acum în integritatea sa. Trecuse un an sau doi, Nicolae Labiş era neschimbat. Ba, ciudat, tocmai ceea ce era de aşteptat să se fi dizolvat, se pronunţase: ingenuitatea. Din coama părului des, pletos, de un castaniu bătând în negru, aluneca o şuviţă moale şi lungă pe după ureche. Sub nasul de calmuc atârna o mustaţă neverosimil de abundentă, grea, cu colţurile răscucite* à la *Taras Bulba. Chipul mic şi rotund, cu pomeţii ieşiţi asiatic, caracter acuzat, prin încreţiturile neaşteptat de strânse, ivite ori de câte ori poetul zâmbea, îşi întărise pielea fragedă. Ochii de un verde albastru liniştit ca o apă de iezer, de lac de munte, se intensificau la răstimpuri inegale, în tonuri mai aprige, aproape oţelii, semn de încordare şi chiar de mânie, sau se întunecau până la un verde compact, ca acela al pădurilor întunecate în care versurilor lui le plăceau să se piardă, cuprinse de nostalgii sadoveniene, ori mai înapoi, eminesciene. Era vizibilă sforţarea, nu atât de a părea adult, cât de a grăbi, printr-o colaborare conştientă cu biologia, metabolismul vârstelor, instaurarea unei maturităţi către care îl îndemna luciditatea, capacitatea lui sporită de înţelegere a adevărurilor dureroase din jur, de care îl îndepărta natura lui esenţială, făcută din spontaneitate, încredere, dăruire. De aceea, în ciuda ostenelii de a compune o mască de haidamac — purta şi un fel de rubaşcă neagră, încheiată la gât —, de voinic viforos şi în acelaşi timp stăpân pe gesturile lui, îmi era imposibil să-l concep altfel decât ca un copilandru, un flăcăiaş, pe faţa căruia mustaţa se lipea postişă, umerii obrajilor se înălţau înadins, iar unda amestecată de melancolie, de suferinţă, de revoltă, ce-i năvălea, ca să se retragă repede, mi se părea o spumă efemeră, un ghem de nouri sumbri, sortiţi să dispară de cum soseau, fiindcă nu aparţineau cerului său, sufletului său iremediabil virginal“.*

1954 Octmobrie Viaţa românească *îi publică* Moartea căprioarei. *Se înscrie la Facultatea de filologie. După un semestru însă o părăseşte.*

1955—1956 Sunt anii cei mai fructuoşi din activitatea lui scriitoricească. Scrie piesele cele mai reprezentative, mai majore. Deşi au fost publicate în paginile revistelor, multe nu intră în sumarul volumului Primele iubiri. *Altele însă vor rămâne în manuscris. După ediţiile de după 1962 însă majoritatea vor intra pe încetul în conştiinţa*

publică. Din acest răstimp ne este oferită şi o tălmăcire parţială (Au lecteur) *şi una integrală (*Harmonie du soir*, cu o splendidă „rezolvare“, precum „Ton souvenir en moi luit comme un ostensoir“=„Tu mai luceşti în mine precum un rug barbar“) din Baudelaire.*

1956 Martie *Se desfăşoară Conferinţa pe ţară a tinerilor scriitori. N. Labiş „rosteşte un cuvânt exemplar“.*

1956 În toamnă îi apare poemul pentru copii Puiul de cerb*, care precedă debutul în volum al* Primelor iubiri*. Anul se dovedi „neverosimil de productiv“. Autorul scrie şi publică mult, totodată fiind preocupat intens de proiectul celei de-a doua cărţi* Lupta cu inerţia*, deşi prima îşi urma în continuare drumul sinuos şi îndelungat al apariţiei editoriale.*

1956 2 decembrie *Sărbătoreşte în cercul unor prieteni apariţia* Primelor iubiri *care vede lumina tiparului cu puţin înainte de a împlini vârsta de 21 de ani.*

1956 10 decembrie *În noaptea aceasta este accidentat din păcate de un tramvai în staţia de peste drum de Spitalul Colţea. Momentan transportat la spital, va fi diagnosticat de către serviciul de chirurgie, ora 2.30: „Traumatism cranian şi al coloanei vertebrale; paraplegie?“ Dinspre ziuă este transferat la spitalul de urgenţă. Aici dimineaţa va dicta lui Aurel Covaci, prietenul său, cele 11 versuri, începând: „Pasărea cu colţ de rubin…“ Eforturile enorme ale medicilor şi colosala mobilizare maximă sufletească a colegilor, a cunoscuţilor şi a prietenilor nu sunt însă în stare de a opri calea fatală şi ireversibilă a bolii, a suferinţei tragice a lui N. Labiş.*

1956 22 decembrie *La ora 2.00 de noapte Nicolae Labiş intră în lumea celor drepţi.*

24 decembrie *La ora 12.00 începe adunarea de doliu de la Casa scriitorilor. Veniţi să-l petreacă în ultimul său drum pe la cel care a fost poetul N. Labiş, iau cuvântul Eugen Jebeleanu, Gheorghe Tomozei, Paul Georgescu, Paul Anghel. Ultimul citeşte* Moartea căprioarei*. Corpul neînsufleţit al poetului este înmormântat la cimitirul Bellu din capitală, „după ce convoiul face un ocol prin faţa mormântului lui Mihai Eminescu“.*

1958 La început de an apare, sub îngrijirea unui colectiv de autori format din Lucian Raicu, Eugen Mandric, Savin Bratu şi Aurel Covaci, volumul Lupta cu inerţia*. În Nota explicativă de la sfârşitul ediţiei semnată de Lucian Raicu citim: „Această carte numită, potrivit voinţei lui Nicolae Labiş,* Lupta cu inerţia *cuprinde poezii publicate după apariţia volumului* Primele iubiri*, în cursul anului 1956, poezii*

*publicate postum (*Idilă, *[...]* Fior, Epitaf, Sunt douăzeci de ani..., Poezia *etc.), un mare număr de poezii inedite aflate printre manuscrisele lui N. Labiş (*Marină, Baladă, Munca, Umanism, *ciclul* Destinderi *etc.). Volumul fusese contractat cu Editura tineretului înainte de moartea poetului. În decembrie 1956, luna morţii sale şi a aniversării celor 21 de ani de viaţă, Labiş intenţiona să trimită la tipar această carte a cărei însemnătate în dezvoltarea sa o socotea decisivă... În cele 11 zile care i-au mai rămas de trăit, după noaptea înspăimântătoare de nouă spre zece decembrie, şi-a reînnoit hotărârea de a preda volumul la tipar în 2—3 săptămâni, îndată ce s-ar fi simţit mai bine şi ar fi fost din nou capabil să se aşeze la masa de scris. Voinţa lui de a trăi era în acele zile uluitoare pentru toţi care ne aflam în jurul său. [...] În mare parte am urmat intenţiile mărturisite de Labiş prietenilor săi în puţinele împrejurări când poetul obişnuia să vorbească despre el însuşi şi despre proiectele sale. Volumul ar fi trebuit să se numească, după cum spuneam,* Lupta cu inerţia*, deoarece această formulă exprimă o idee care-l preocupa mult în ultima vreme, când Labiş era obsedat — cu acel simţ al răspunderilor copleşitoare care-i era propriu — de feluritele manifestări ale inerţiei sociale ori intime. În jurul acestor preocupări s-ar fi grupat un număr de poezii publicate ori găsite de noi, ulterior, printre manuscrisele sale (*Omul comun, Geneză, Intima comedie *etc.). Ne-am călăuzit de asemenea după unele indicaţii scrise găsite printre hârtiile poetului. Cu toate că în general respectă intenţiile lui Labiş, selecţia poeziilor şi alcătuirea pe cicluri a volumului nu-i aparţine şi dacă e ceva greşit ori impropriu, răspunderea nu-i revine lui, ci nouă. Ne-am permis să includem în volum şi poezii asupra cărora Labiş ar fi stăruit cu siguranţă. Dar poezia era starea lui firească şi deşi dispreţuia cu orgoliu lucrul migălos, fragmentat, stilizarea excesivă, nu e mai puţin adevărat că egal de caracteristică era pentru Labiş tehnica poetică, preocuparea pentru efectul poetic urmărit cu premeditare: „nu sunt poet — notează undeva — sunt un om care tratează temele"; îi plăcea în acest sens să ne invoce şi să-şi invoce exemplul lui Edgar Poe. Totuşi, fiindcă nimic nu mai e de făcut, şi ceea ce s-a întâmplat este ireparabil, ne-am permis să introducem în volum poezii (mai ales poezii de idei) pe care el nu le considera desăvârşite încă, dar care, după noi, ar fi exprimat liniile de forţă ale dezvoltării sale viitoare. Fiindcă era evident pentru noi toţi care asistam la miracolul geniului său că Labiş evolua cu repeziciune către o formulă*

proprie de poet cugetător în înţelesul profund şi tulburător al acestui cuvânt".

1962—1985 În acest răstimp văd lumina tiparului douăsprezece ediţii Labiş, recuperând în mod spectaculos manuscrisele. De asemenea apar sinteze monografice, studii şi articole, numere omagiale în principalele reviste din ţară. Toate sunt alimentate de „o idee comună: atât pentru contemporani, cât şi pentru urmaşi, începând cu generaţia care va intra în literatură după 1960, Labiş este nu numai un model, ci şi un reper de conştiinţe", după cum subliniază Antoaneta Tănăsescu.

1985 2 decembrie N. Labiş ar fi împlinit la această dată vârsta de aur, de 50 de ani.

1997 Editura Litera lansează, în colecţia „Biblioteca şcolarului", volumul Moartea căprioarei*, incluzând o selecţie din creaţia poetică labişiană care a rezistat în timp în pofida unor sau altor „momente" mai puţin prielnice activităţii literare, momente care într-un fel sau altul, direct şi indirect, şi-au lăsat amprenta şi asupra poeziei lui. Ediţia respectivă cuprinde un amplu* Tabel cronologic *şi un larg tablou de referinţe critice privind arta poetică a „acestui meteor" care a fost N. Labiş.*